Oświadczenie złożone
przez senatora Tomasza Grodzkiego
na 41. posiedzeniu Senatu
w dniu 17 września 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Zwracam się do pana ministra w imieniu przedsiębiorców, którzy skorzystali z pomocy przewidzianej w ustawie z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024 oraz uchwale nr 1/2023 Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia programu rządowego pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” (RM-06111-269-22).

Na podstawie tych aktów przedsiębiorcy, którzy ponieśli dodatkowe koszty wynikające ze wzrostu cen energii elektrycznej i gazu ziemnego w latach 2022–2024, po zawarciu umowy o udzielenie pomocy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jako operatorem programu działającym w imieniu ministra właściwego do spraw gospodarki, mogli uzyskać finansowe wsparcie w formie bezzwrotnej. Przedmiotowe wsparcie stanowiło pomoc publiczną i zostało pokryte ze środków Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji, o którym mowa w ustawie z 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych. Co istotne, zgodnie z decyzją ustawodawcy wyrażoną w art. 22 ust. 2 tej ustawy wpłaty do wyżej wymienionego funduszu, dokonywane z przeznaczeniem na realizację rządowego programu, pochodziły z budżetu państwa.

Na tle opisanych regulacji problemem pozostaje jednak to, że ani w przywołanej na wstępie ustawie z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024, ani w podjętej w oparciu o jej przepisy uchwale Rady Ministrów, ani w jakimkolwiek innym akcie prawnym nie sprecyzowano, z jakimi skutkami w wymiarze podatkowym będzie wiązało się skorzystanie z omawianej pomocy. W orzecznictwie sądów administracyjnych, w tym w sprawach poddanych kontroli Naczelnego Sądu Administracyjnego, pojawiły się w tej kwestii skrajnie rozbieżne stanowiska, czego konsekwencją jest nie tylko nierówne traktowane na gruncie obowiązków podatkowych podmiotów znajdujących się w identycznej sytuacji, lecz także podważenie zaufania sektora gospodarczego do państwa i stanowionego przez nie prawa.

W moim przekonaniu zasadne byłoby więc jednoznaczne przesądzenie, że beneficjenci pomocy udzielonej w ramach rządowego programu nie ponoszą ciężarów podatkowych z tego tytułu. Skoro pomoc ta – będąca swoistą rekompensatą w związku z gwałtownym wzrostem kosztów prowadzenia działalności gospodarczej podyktowanym czynnikami zewnętrznymi, całkowicie niezależnymi od przedsiębiorców – miała stanowić wsparcie, to objęcie jej obowiązkiem fiskalnym siłą rzeczy prowadziłoby do obniżenia jej skuteczności. Wypada przypomnieć, że celem wsparcia było utrzymanie płynności finansowej firm, zapobieżenie upadłościom, a tym samym ochrona miejsc pracy. Opodatkowanie uzyskanych środków pieniężnych pozostawałoby w sprzeczności z założeniem, że pomoc miała być udzielona wnioskodawcom, w miarę możliwości, w wysokości określonej przez samego ustawodawcę mianem „należnej” (art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024).

Przyjęcie odmiennego zapatrywania byłoby nieracjonalne. W takim przypadku trzeba by uznać, że państwo najpierw przekazało środki w celu złagodzenia kryzysu, by następnie zabrać ich część w postaci podatku. Warto przy tym jeszcze raz wspomnieć, że choć pomoc udzielona na zasadach ustalonych w rządowym programie miała charakter bezzwrotny, to w istocie nie tworzyła przysporzenia majątkowego sensu stricto, a jedynie zmniejszała nadzwyczajne koszty operacyjne wynikające z drastycznych podwyżek cen gazu ziemnego i energii elektrycznej. Nie generowała zysku, a co najwyżej wyrównywała straty.

W związku z powyższym można by przychylić się do jednej z 2 koncepcji, które pojawiły się w dyskursie prawnym. Ich sens sprowadza się do zakwalifikowania pomocy otrzymanej na podstawie ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024 oraz podjętej uchwały Rady Ministrów jako:

1) nieodpłatnego świadczenia finansowanego ze środków budżetu państwa w rozumieniu art. 12 ust. 4 pkt 14 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, którego nie zalicza się

do przychodów podatnika CIT, albo

2) świadczenia publicznoprawnego z budżetu państwa mającego charakter dotacji, które stosownie do art. 17 ust. 1 pkt 47 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych jest objęte zwolnieniem z CIT.

Mając zatem na względzie kompetencje pana ministra wynikające z art. 14a §1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, służące zapewnieniu jednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego przez organy podatkowe, proszę o podjęcie stosownych działań, za sprawą których w przedstawionym zakresie zrealizowane zostaną 2, w mojej ocenie, fundamentalne i niezwykle ważne dla życia gospodarczego standardy konstytucyjne, tj. zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasada równości.

Z wyrazami szacunku
Tomasz Grodzki